

Nr 183

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

DRIFTBUDGETEN

Fjärde huvudtiteln

1:o) **Vissa beställningar för krigsmaktens regionala ledning.** I propositionen nr 155 har Kungl. Maj:t (bilaga 2, punkt 1, s. 7—9 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 november 1965) föreslagit riksdagen besluta att i organisationen för krigsmaktens regionala ledning skall fr. o. m. den 1 oktober 1966 ingå de beställningar som departementschefen föreslagit.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att beslut nu fattas om att följande beställningar skola ingå i de fr. o. m. den 1 oktober 1966 organiserade militärområdena m. m.

3 militärbefälhavare (Bp 7)	Södra och Östra samt Övre Norrlands militärområden
3 militärbefälhavare (Bp 6)	Västra samt Bergslagens och Nedre Norrlands militärområden
1 chef för Gotlands militärkommando (Bo 5)	
3 stabschefer (Bo 6)	Södra och Östra samt Övre Norrlands militärområden
3 stabschefer (Bo 5)	Västra och Bergslagens samt Nedre Norrlands militärområden
3 souschefer (Bo 4)	Södra och Östra samt Nedre Norrlands militärområden
5 chefer för armésektion (Bo 4)	Södra, Västra och Östra samt Nedre och Övre Norrlands militärområden
3 chefer för flygsektion (Bo 4)	Södra och Östra samt Övre Norrlands militärområden
2 chefer för örlogsbas (Bo 4)	Örlogsbaserna Syd och Ost

Utskottet. 1964 års höstriksdag godkände vissa riktlinjer för organisation av totalförsvarets regionala ledning. Enligt propositionen i ämnet (1964: 109) förutsattes att övergång till den nya organisationen skulle ske den 1 oktober 1966. Organisationen skulle under en övergångstid av ca två år betraktas som provisorisk och definitivt beslut i organisationsfrågan icke fattas, förrän tillräckliga erfarenheter av de nya verksamhetsformerna hunnit vinnas.

I sitt över propositionen avgivna, av riksdagen godkända utlåtande (SU 1964: 189) erinrade utskottet om att från visst militärt håll framförts bestämda erinringar mot det utredningsförslag, som låg till grund för propositionen. Utskottet förutsatte, att vad de militära myndigheterna anfört beträffande militärområdesstabernas sammansättning m. m. noga prövades och övervägdes innan definitiv ställning togs till den föreslagna organisationen. Utskottet förutsatte också, att under provisoriet sådana organisations- och personalåtgärder icke vidtoges, som på ett bindande sätt omöjliggjorde ett framtida reellt hänsynstagande till och utnyttjande av de erfarenheter, som en provisoriskt tillämpad principorganisation vore avsedd att ge.

I propositionen framhölls att några förslag om inrättande av beställningar för militärbefälhavare och stabspersonal icke då borde föreläggas riksdagen. Så borde ske först när underlag erhållits för att framlägga förslag om personaluppsättningen i dess helhet. För att emellertid underlätta övergången till ny fredsorganisation borde dock, framhöll departementschefen, militärbefälhavare och stabsschefer i den nya organisationen utnämnas redan under andra halvåret 1965. Riksdagen lämnade detta uttalande utan erinran.

Enligt den nu föreliggande propositionen skola — utöver nämnda militärbefälhavare och stabsschefer — ytterligare 14 av de högsta beställningarna i den regionala ledningen utbrytas ur det av överbefälhavaren utarbetade, till Kungl. Maj:t nyligen inkomna förslaget till personalorganisation för dessa staber. Sålunda hemställs att riksdagen redan nu måtte besluta, att samtliga dessa beställningar skola fr. o. m. den 1 oktober 1966 ingå i organisationen för krigsmaktens regionala ledning.

Departementschefen har anfört, att övergången från den gamla till den nya organisationen är från beredskapssynpunkt känslig. Beställningshavarna i den nya organisationen böra därför få längsta möjliga tid att vid sidan av ordinarie arbete studera och förbereda sina nya uppgifter. Till följd härav böra enligt departementschefen militärbefälhavare och stabsschefer vid militärområdesstaberna utnämnas redan under andra halvåret 1965. Mot propositionen i denna del synes med hänsyn till vad härom anfördes förra året icke något vara att erinra.

Såsom nämnts hemställs även om beslut att ytterligare ett antal av de högsta beställningarna skall fr. o. m. den 1 oktober 1966 ingå i organisatio-

nen för att innehavare av desamma redan nu kunna utnämnas. Förslaget i denna del har enligt vad utskottet under hand inhämtat motiverats — förutom av beredskapsskäl — av hänsyn till de betydande personalomflyttningar, som övergången till den nya organisationen medför. Utskottet vill ej heller i denna del motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må besluta att i organisationen för krigsmaktens regionala ledning skall fr. o. m. den 1 oktober 1966 ingå de beställningar, som i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 november 1965 föreslagits.

2:o) **Vissa signalförbindelser m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 9 och 10) — och under erinran om att riksdagen för ifrågavarande ändamål för innevarande budgetår dels anvisat ett anslag av 10 050 000 kr., dels bemyndigat Kungl. Maj:t att medge att beställningar av vissa signalförbindelser m. m. få utläggas inom en kostnadsram av 25 845 000 kr. — hemställer utskottet,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t medge att beställningar av vissa signalförbindelser få läggas ut inom en kostnadsram av 12 000 000 kr.

3:o) **Reglering av prisstegringar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 10 och 11) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 4 200 000 kr.

Departementschefen har anfört bl. a. följande.

»Resultatet av gjorda indexberäkningar för budgetåret 1964/65 utvisar i fråga om reservationsanslag och obetecknade anslag en ökning med 8,6 enheter. Nettoresultatet av prisregleringen på dessa anslag, vilka för ifrågavarande budgetår räknat i prisläget maj 1963, uppgår till sammanlagt 2 202,4 milj. kr., bör följaktligen — förutsatt att förslagsanslagen inte överskridits mer än prisindexberäkningarna ger vid handen — för budgetåret 1964/65 utgöra $\left(\frac{8,6 \times 2\,202,4}{100} = \right)$ avrundat 189,4 milj. kr. Härifrån skall avdras 0,2 milj. kr. (prop. 1965: 105, bil. 2 s. 6). Med hänsyn till den hittillsvarande prisutvecklingen synes det för innevarande budgetår anvisade anslaget till reglering av prisstegringar behöva i sin helhet utnyttjas för prisreglering hänförlig till budgetåret. Jag föreslår därför, att på tilläggsstat för budgetåret 1965/66 anvisas (189,2 — 185,0 =) 4,2 milj. kr. för prisreglering av för budgetåret 1964/65 under fjärde huvudtiteln anvisade reservationsanslag.»

Utskottet. Till reglering av prisstegringar på fjärde huvudtiteln har riksdagen för budgetåret 1964/65 anvisat tillhoppa 185 milj. kr. Med hänsyn till

prisutvecklingen ha kostnaderna för nämnda budgetår numera slutgiltigt beräknats till 189,4 milj. kr. Det skulle sålunda återstå att anvisa 4,4 milj. kr.

Det må erinras om att innevarande års riksdag på tilläggsstat för budgetåret 1964/65 anvisat 200 000 kr. för att förstärka fjärde huvudtitelns kommittéanslag. Det förutsattes därvid, att avdrag med nämnda belopp, som borde ligga inom den för försvarsutgifterna fastställda kostnadsramen, skulle göras i samband med den slutliga prisregleringen av försvarsutgifterna för budgetåret 1964/65. Kungl. Maj:t föreslår nu, att detta belopp avdrages från förenämnda 4,4 milj. kr. och att prisregleringsanslaget på tilläggsstaten alltså uppföres med 4,2 milj. kr.

Enligt vad som emellertid för utskottet blivit upplyst har sådant avdrag redan verkställts i samband med Kungl. Maj:ts beslut om disposition av de under budgetåret 1964/65 tillgängliga medlen för prisreglering. Avdrag med 0,2 milj. kr. bör alltså icke nu ske, varför ifrågavarande anslag bör uppföras med 4,4 milj. kr.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till *Reglering av prisstegringar* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 4 400 000 kr.

4:o) **Kostnader för svenska FN-styrkor m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4, s. 11—13) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 8 500 000 kr.

Under reservationsanslaget Kostnader för svenska FN-styrkor m. m. har efter förslag i prop. 1965: 112 (SU 94, rskr 271) beräknats medel för den svenska FN-kontingentens verksamhet på Cypern intill utgången av juni 1965 samt för FN-styrkan i Främre Orienten m. m. intill utgången av år 1965. Av anvisade medel återstod vid ingången av september 1965 ett belopp av ca 7,3 milj. kr. Kostnaderna för den svenska FN-styrkans verksamhet på Cypern under tiden september—december 1965 kan beräknas till ca 2 750 000 kr. för månad eller tillhoppa 11 milj. kr. Kostnaderna för FN-styrkan i Främre Orienten m. m. under samma tid beräknar departementschefen till 4,8 milj. kr. Departementschefen har vid sina beräkningar utgått från att kostnaden för förberedande tjänstgöring i Sverige fr. o. m. den 1 juli 1965 skall bestridas från förslagsanslaget Beredskapsstyrka för FN-tjänst.

Medelsbehoven för FN-styrkorna på Cypern och i Främre Orienten m. m. under de fyra sista månaderna av år 1965 uppgår således till (11 000 000 + 4 800 000 =) 15,8 milj. kr. Med hänsyn till kvarstående reservation beräknas anslagsbehovet till 8,5 milj. kr. Medel härför bör anvisas på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår. Vid bifall härtill bör kostnader som förskottsvis bestritts från anslaget till oförutsedda utgifter slut-

ligt få bestridas från anslaget. Det kan inte uteslutas att Kungl. Maj:t efter utrikesnämndens hörande kan besluta om förändring av Sveriges FN-insats på Cypern. Överskjutande kostnader bör i sådant fall få bestridas från anslaget till oförutsedda utgifter. Även vid oförändrad svensk FN-insats på Cypern och i Främre Orienten m. m. kan det med hänsyn till de många osäkra faktorer som ligger i anslagsberäkningen bli nödvändigt att anlita anslaget till oförutsedda utgifter. Frågan om täckning av sålunda bestridda kostnader torde få anmälas framdeles.

Huvuddelen av ifrågavarande kostnader kan förutsättas bli ersatt av FN. Från FN inflytande ersättningar bör liksom tidigare tillgodoföras inkomstiteln Övriga diverse inkomster.

Utskottet. I propositionen föreslås, att ett reservationsanslag av 8,5 milj. kr. anvisas för att täcka kostnaderna för fortsatt verksamhet av svenska FN-styrkor på Cypern och i Främre Orienten m. m. Medlen beräknas i båda fallen för tiden september—december 1965.

Utskottet finner sig böra tillstyrka den föreslagna medelsanvisningen och har icke något att invända mot vad departementschefen i ärendet anfört.

Utskottet vill erinra om sin tidigare uttalade mening, att kostnaderna för fredsstyrkor i FN:s tjänst i princip böra ersättas av FN:s medlemsstater enligt gängse fördelningsgrunder. Det bör alltså icke ankomma på de truppbidragande staterna att själva svara för kostnaderna för sitt deltagande. Liksom tidigare förutsätter utskottet, att alla möjligheter tillvaratagas i syfte att bereda Sverige täckning för sina ifrågavarande utgifter till den del de överstiga den på Sverige i egenskap av FN-medlem ankommande delen av fredsstyrkornas kostnader.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Kostnader för svenska FN-styrkor m. m.* på tillägsstat I till riksstaten för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 8 500 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Försvarets fonder

5:0) *Vissa exploateringskostnader m. m.* Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5, s. 13—16) att dels medge att i statsrådsprotokollet angivna markområden i Täby köping må upplåtas med tomträtt, dels medge att i statsrådsprotokollet angiven mark för vägar må överlåtas till Täby köping utan ersättning, dels ock till *Vissa exploateringskostnader m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett investeringsanslag av 650 000 kr.

Vidare har i en inom första kammaren av herrar *Eskilsson* och *Akerlund* väckt motion (I: 813) hemställt att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 155 beträffande upplåtelse av berörda områden med tomträtt samt om anvisning av ett investeringsanslag om 650 000 kronor till Vissa exploateringskostnader m. m.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen.

I prop. 1964: 190 (s. 10) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att bl. a. dels medge att vissa i propositionen närmare angivna markområden i Täby köping skulle få upplåtas med tomträtt till Bostadsrättsföreningen Näsby Ankare och Stiftelsen Fabian och Ewa Tamms familjefond, dels anvisa ett investeringsanslag av 650 000 kr. på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 till exploatering av ifrågavarande områden.

I sitt utlåtande i frågan anförde statsutskottet (SU 1964: 207), att tomrättsinstitutet för kronans del hittills inte kommit till användning annat än i enstaka undantagsfall och att det därför hade varit önskvärt, att konsekvenserna av en vidgad tillämpning av detta institut närmare undersökts i enlighet med utskottets av riksdagen godkända utlåtande 1963: 42. I avbidan på sådan prövning var det enligt utskottets mening tveksamt, om avsteg borde komma i fråga från nuvarande praxis, enligt vilken tomträtt kommit att tillämpas endast av kommunerna. Utskottet erinrade vidare om att det i nämnda utlåtande även uttalat, att det med hänsyn till vikten av att kommunerna förde en aktiv markpolitik borde övervägas, om inte statsmakterna i någon form borde stimulera kommunerna till önskvärda insatser. Därvid borde bl. a. frågan om statliga åtgärder för att underlätta kommunala tomträttsupplåtelser prövas. Utskottet framhöll vidare att det nyss återgivna uttalandet givetvis inte uteslöt att frågan om tomträttsupplåtelser av statlig mark prövades, där så kunde befinnas lämpligt och förmånligt för staten. Utskottet hade emellertid svårt att finna att så var förhållandet i nu förevarande fall. Det gällde här ett förhållandevis litet område, som dessutom var beläget i en kommun, som hittills icke tillämpat tomträtt. Fortifikationsförvaltningen hade med hänsyn till förhållandena bestämt avstyrkt förslaget om tomträttsupplåtelse för kronans del i detta fall. Utskottet ansåg, att Kungl. Maj:t åter borde pröva frågan. Förhandlingar borde därvid utan dröjsmål tas upp med Täby köping för att intressera köpingen för att till tomträttsupplåtelse förvärva ifrågavarande markområden. — Statsutskottets utlåtande godkändes av riksdagen (rskr 1964: 392).

Utskottet. Under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande hade fortifikationsförvaltningen träffat avtal om försäljning av dels två markområden om tillhopa 38 000 m² i Täby köping till Bostadsrättsföreningen Näsby Ankare, dels ett område om ca 2 000 m² i samma köping till Stiftelsen Fabian och Ewa Tamms familjefond.

I propositionen 1964: 190 föreslog Kungl. Maj:t emellertid, att överlåtelsen skulle ske genom upplåtelse med tomträtt. Därvid erinrades om statsutskottets utlåtande 1963: 42, vari anförts att en ökad användning av tomt-rättsupplåtelser av statlig mark vore väl värd att pröva som ett alternativ till försäljning.

I sitt över propositionen avgivna, av riksdagen godkända utlåtande (SU 1964: 207) uttalade utskottet, att Kungl. Maj:t ånyo borde upptaga frågan och därvid inleda förhandlingar med Täby köping för att intressera köpingen för att till tomträttsupplåtelse förvärva ifrågavarande mark.

Av den föreliggande propositionen framgår att överläggningar förts mellan å ena sidan representanter för Täby köping och å andra sidan företrädare för kronan om förutsättningar för överlåtelse av berörda markområden till Täby köping. Det har därvid visat sig, att den av riksdagen förordade vägen att lösa markfrågan för bostadsrättsföreningen och stiftelsen icke visat sig framkomlig.

Departementschefen har funnit upplåtelse med tomträtt vara det lämpligaste alternativet, vilket enligt departementschefen syns i princip också ha varit riksdagens uppfattning.

Med hänsyn till angelägenheten av att de aktuella markområdena snarast ställas till förfogande för att underlätta bostadsanskaffning för den personal, varom här är fråga, och då enligt vad utskottet inhämtat bostadsrättsföreningen och stiftelsen icke ha något att erinra mot tomträttsupplåtelse av ifrågavarande mark, anser utskottet sig böra tillstyrka att områdena må upplåtas med tomträtt i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Av det anförda följer att utskottet avstyrker den föreliggande motionen.

Utskottet har icke något att erinra mot de tomterna åsatta råmarkspriserna.

Vad departementschefen anfört beträffande förvärv av visst område, som erfordras för att bilda rättsligen bestående tomter tillstyrker utskottet. Förslaget att i exploateringsområdet ingående mark för vägar skall utan ersättning överlätas till Täby köping med äganderätt bör också godtagas.

Kostnaderna för iordningställande av ifrågavarande markområden för upplåtelse med tomträtt beräknas till sammanlagt 650 000 kronor. Mot denna kostnadsberäkning har utskottet icke något att erinra.

Vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit har icke givit utskottet anledning till särskilt uttalande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 813,

a) medge att i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 november 1965 angivna markområden i Täby köping må upplåtas med tomträtt;

b) medge att i nämnda statsrådsprotokoll angiven mark för vägar må överlåtas till Täby köping utan ersättning;

c) till *Vissa exploateringskostnader m. m.* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1965/66 anvisa ett investeringsanslag av 650 000 kr.

Stockholm den 10 december 1965

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Ivar Johansson, Fritz Persson, Virgin, Rikard Svensson, Söderberg, Per Jacobsson, fru Myrdal, herrar Rönnberg, Åkerlund, Wååg, Nils-Eric Gustafsson och Harry Carlsson; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Karlsson i Olofström, Ståhl, Blidfors, Eliasson i Sundborn, Mellqvist, Turesson, Nihlfors, fröken Olsson, herrar Johansson i Norrköping, Gustafsson i Kårby, Gustafsson i Uddevalla, Gustafsson i Skellefteå, Fagerlund och Blomkvist.

Reservationer

1) vid *punkten 1* (Vissa beställningar för krigsmaktens regionala ledning) av herr *Ståhl*;

2) vid *punkten 5* (Vissa exploateringskostnader m. m.) av herrar *Virgin, Åkerlund, Bohman* och *Turesson*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionen I: 813 och att därför

dels den del av utskottets yttrande på s. 8, som börjar med »Med hänsyn» och slutar med »särskilt uttalande», bort ha följande lydelse:

»Emellertid torde såsom utskottet i sitt ovan återgivna utlåtande (SU 1964: 207) framhållit statlig tomträttsupplåtelse i nu föreliggande fall vara en mindre lämplig form. Utskottet vill därför förorda, att ifrågavarande tomtmark försäljes till bostadsrättsföreningen och stiftelsen. Någon försening av byggnadsföretagens igångsättande torde icke härigenom behöva ske, då preliminärt avtal om köp redan föreligger.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, med bifall till motionen I: 813,

a) med avslag å Kungl. Maj:ts förslag beträffande upplåtelse med tomträtt av i statsrådsprotokollet över försvars-

ärenden för den 5 november 1965 angivna markområden i Täby köping medgiva att nämnda områden må försäljas i enlighet med vad utskottet föreslagit;

b) medge att i nämnda statsrådsprotokoll angiven mark för vägar må överlätas till Täby köping utan ersättning;

c) avslå Kungl. Maj:ts förslag beträffande anvisande av medel.»